

Рецензија манускрипта: „Националне смернице за примену лекова у периоду дојења“

Манускрипт „Националне смернице за примену лекова у периоду дојења“ припремила је Радна група за израду Националних смерница за примену лекова у периоду дојења, са проф. др Браниславом Миљковић са Фармацеутског факултета Универзитета у Београду као председником, и још 10 чланова који су истакнути представници клиничке и фармацеутске праксе у Републици Србији. Смернице треба да представљају важан, релевантан и савремен извор за стручну јавност укључену у рационалну примену лекова у периоду дојења. У питању је проблематика која има велики значај у свакодневном животу, а чији референтни извори нису увек јасни и доступни здравственим радницима који треба да представљају сигурност и подршку дојиљама које имају потребу да примењују лекове у периоду лактације. Сажети карактеристика лека регистрованих производа често садрже информације о примени током дојења које су штуре, а неретко и недовољно директне и јасне. Разлози за такав мањак информација су бројни, од ограничености могућности испитивања у преклиничком развоју лека, до етички условљеног изостанка клиничких истраживања која би директно одговорила на питања о фармакокинетици и безбедности примене лека код дојиља. Коначно, опсервациона истраживања, која немају приоритет у развојном путу лека, макар са аспекта приступа фармацеутске индустрије, повезана су са методолошким комплексношћу, која делом потиче од чињенице да би оптимално било да се спроводи одговарајуће праћење како дојиље, тако и дојеног детета. Све су то фактори који за последицу имају мањак информација које би се могле сматрати истраживачки поузданим и потпуним.

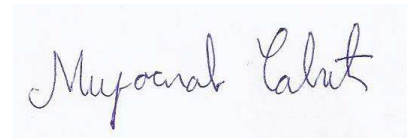
Наведене тешкоће не значе да смернице за примену лекова у периоду дојења не могу да се припреме. Обрнуто, смернице иза којих стоји Министарство здравља Републике Србије, припремљене на предлог Републичке стручне комисије за подршку дојењу, потврђују да се предметна материја може сакупити, сажети и предочити на базично утемељен, а практично користан начин. Такав извор може да буде коришћен како у едукацији садашњих и будућих здравствених радника, тако и у решавању конкретних дилема у практичном раду. Свакако, у питању је осетљива материја која увек мора да полази од премисе да се подаци о леку стално мењају и допуњују, што захтева консултовање одговарајуће глобално референтне литературе и електронских извора, што је на одговарајући начин обрађено у Смерницама. Овим је испуњен још један важан циљ који треба да имају све смернице и водичи у медицини, а то је „чување од људи једне књиге“, односно, упућивање на додатне изворе, посебно у случају и најмање недоумице.

Коначно, Смернице на адекватан начин документују реалистичност профила лекова, који нису ни апсолутно ефикасни, ни апсолутно безбедни, али за просечног пацијента имају у разумној мери повољан однос користи и ризика. Према томе, зависно од лека који дојиља примењује, нежељени ефекти могу да се забележе и код дојеног детета, а

да стање не буде нужно везано за озбиљне безбедносне изазове и ризике, и то јесте информација коју треба пренети здравственом раднику који има одговорност у рационалној примени лекова. Број лекова који су апсолутно контраиндиковани за примену од стране дојиља релативно је мали, и Смернице јасно указују на њих. За већину лекова може се рећи да процена последица уколико би доспели у организам дојеног детета мора да узме у обзир елементе као што су примењена доза и дужина терапије. Неретко постоје и fine разлике између представника исте фармакотерапијске групе, које могу да се практично искористе при избору лека за дојиљу.

У закључку, након финализације лекторско-коректорског усавршавања манускрипта, Смернице ће представљати адекватан извор практичних упутстава за примену лекова у периоду дојења, који ће кроз адекватно периодично ажурирање моћи на дуге стазе да доприноси квалитету и успеху здравствене заштите мајки и деце у Републици Србији, што јесте циљ вредан сваког напора.

У Београду, 6.9.2020.

Проф. др Мирослав Савић
Катедра за фармакологију
Универзитет у Београду – Фармацеутски факултет